

Informační bulletin Sociologického datového archivu

Výzkum poslanců a senátorů Parlamentu ČR

Adéla Seidlová

členka týmu *Změna politického systému*,
Sociologický ústav AV ČR

Tým Změna politického systému při Sociologickém ústavu AV ČR se výzkumem poslanců a později senátorů zabývá od roku 1992. Hlavními přednostmi dlouhodobého výzkumu jsou možnost časového a mezinárodního srovnání získaných dat a kompletnost dat, která byla sebrána pro všechna volební období parlamentu. Tým provádí jednak šetření poslanců Parlamentu České republiky (PČR), která probíhají formou tazatelem řízeného rozhovoru, a zadruhé vytváří rozsáhlé databáze objektivních informací o členech zákonodárných orgánů ČR, ČSFR a ČSSR. Databáze doplňuje převážně postojová data získaná dotazovacím šetřením a umožňuje jejich zasazení do širšího sociálního kontextu.

Dotazovací šetření poslanců a senátorů

Šetření poslanců proběhla v Poslanecké sněmovně PČR (PSP ČR) ve čtyřech etapách, v letech 1993¹, 1996², 1998³ a 2000⁴. V Senátu PČR se uskutečnilo šetření v roce 2000 poprvé. Základem pro první, široce pojatý dotazník byly výzkumy německého a holandského parlamentu, provedené na přelomu osmdesátých a devadesátých let. Dotazník byl upraven pro české prostředí, v každé další etapě je znovu aktualizován a jsou do něj zapracovávány poznatky z předchozích šetření. Největší změny v dotazníku proběhly po jeho ověření v první etapě. Od roku 1996 jsou jednotlivé etapy šetření z cca 90 % komparativní. Před každou etapou probíhají konzultace s českými a zahraničními odborníky, kteří se tématem parlamentu a parlamentarismu dlouhodobě zabývají, s vybranými poslanci a senátory, se zaměstnanci kanceláří PSP ČR a Senátu a s pracovníky Parlamentního institutu a Archivu PČR.

K dílčím tématům šetření patří struktura činnosti poslanců a jejich časová náročnost, formy a frekvence kontaktů s voliči a jejich témata, hodnocení důležitosti jednotlivých činností a funkcí parlamentu a jejich plnění, zdroje informací, role politických stran, jejich vůdců a poslaneckých klubů v parlamentu, tvorba rozhodování

Obsah čísla:

Výzkum poslanců a senátorů PČR

Adéla Seidlová

Přehled výzkumů sociální struktury a mobility v České republice

Milan Tuček

Výzkumy typu *General Social Survey* v Evropě: ALLBUS, Německo

Petr Soukup

Sociologické texty SoÚ AV ČR:

Martin Lux: *The Housing Policy Changes and Housing Expenditures in the Czech Republic.*Klára Vlachová: *Stranická identifikace v ČR.*

SPPS - Sdružení pro podporu sociologie

Martin Převedl

a hlasování poslance, názory na účast voličů na politice, kontakty s vládou a prostředky ovlivňování, další aspirace poslanců apod. Nově byla v poslední etapě výzkumu přidána témata týkající se vzájemného vztahu poslanců a senátorů, postavení Senátu v českém ústavním systému, postavení a pravomoci prezidenta a nově vzniklých vyšších územních samosprávných celků.

První etapa výzkumu proběhla v březnu 1993 v PSP ČR, na začátku prvního funkčního období. Paralelně byl výzkum uskutečněn ve Slovenské národní radě. Celkem se šetření zúčastnilo 136 poslanců, tj. 68 % z celkového počtu 200. Relativně více se dotazování zúčastnili poslanci levicových stran, naopak nejméně spolupracovali členové poslaneckých klubů stran extrémních a nacionalistických (viz Tabulku 1). Ve Slovenské národní radě bylo provedeno celkem 127 rozhovorů z celkového počtu 200 poslanců (viz Tabulku 2).

Druhá etapa výzkumu byla realizována v únoru až dubnu 1996, na konci prvního funkčního období PSP ČR. Terénní sběr dat provedla firma Factum. Většina rozhovorů byla provedena během 39. a 40. plenární schůze. Počet respondentů se podařilo zvýšit na 146, tj. na 73 % z celkového počtu a zastoupení jednotlivých poslaneckých klubů bylo vyrovnanější (viz Tabulku 3).

Třetí etapa proběhla neplánovaně na jaře 1998 před předčasnými volbami. Data druhého funkčního období PSP ČR, která nejsou zpětně rekonstruovatelná, tak nebyla ztracena. Rozhovory prováděli tazatelé firmy Sofres-

Factum v průběhu 24. schůze PSP ČR, poslední interview byla provedena ještě v květnu 1998. Celkem proběhlo 161 rozhovorů, tj. 80,5 % (viz Tabulku 3). Poslanecký klub SPR-RSČ se odmítl výzkumu zúčastnit.

Ve čtvrté etapě byl poprvé připraven také komparativní výzkum senátorů⁵ a dotazování bylo rozšířeno o blok otázek týkajících se vzájemného vztahu obou komor parlamentu. Oba dotazníky - pro poslance a senátory - jsou z převážné části plně srovnatelné. Rozhovor trvá cca hodinu.

Šetření v PSP ČR proběhlo během 26. schůze (27.6. - 11.7. 2000). Šetření poslanců i senátorů provedl řešitelský tým. Celkem se podařilo získat 179 rozhovorů, tj. odpovídalo 89,5 % poslanců, mimo další též místopředseda a sedm ověřovatelů sněmovny, tři předsedové stran, deset předsedů a 45 místopředsedů parlamentních výborů. Terénní práce v Senátu proběhly na 19. schůzi Senátu. Ve dnech 19. - 26.10. 2000 bylo provedeno 73 rozhovorů, tj. zúčastnilo se 90 % z celkového počtu 81 senátorů. Mimo jiné odpovídala předsedkyně Senátu, čtyři místopředsedové a osm ověřovatelů, jeden předseda strany, pět předsedů a 25 místopředsedů senátních výborů, 9 předsedů senátních podvýborů a 4 předsedové delegací. Struktura rozhovorů v PSP ČR je v Tabulce 4a a v Senátu v Tabulce 4b.

Databáze poslanců a senátorů

Databáze zahrnuje všechny zastupitele, kteří byli členy nejvyšších zákonodárných sborů ČR, ČSFR a ČSSR od roku 1986. Jedná se tedy o členy PSP ČR v 1. až 3. volebním období, Senátu PČR v 1. - 3. volebním období, Federálního shromáždění ČSFR a ČSSR v 5. - 7. volebním období, České národní rady v 5. - 7. volebním období a Slovenské národní rady v 8. - 10. volebním období. V budoucnu plánujeme rozšíření databáze o jedno až dvě volební období zpět.

Informace je strukturována do dvou bloků. V prvním jsou obsaženy základní identifikační údaje všech zastupitelů. Sledovanými položkami jsou: jméno a příjmení, tituly, datum narození, zaměstnání před prvním vstupem do zákonodárného sboru a všechny zákonodárné sbory, jejichž členem se dotyčný stal.

V druhém bloku jsou pro každý zákonodárný sbor vedeny samostatné tabulky s poslanci nebo senátory, kteří se stali jejich členy. Tabulky obsahují tyto údaje: jméno a příjmení zastupitele, datum narození, zaměstnání před vstupem do zákonodárného sboru, členství ve výborech, komisích a delegacích a funkce v nich, fun-

Tabulka 1. První etapa šetření (1993).

a) Respondenti v ČNR podle poslaneckých klubů.

Poslanecký klub	Počet rozhovorů
ODS	52
KDS	7
ODA	1
KDU-CSL	8
CSSD	16
LSU	1
LB	35
HSDMS	7
SD	2
SPR-RSČ	4
nezařazení	3
Celkem	136

b) Respondenti v SNR podle poslaneckých klubů.

Poslanecký klub	Počet rozhovorů
HZDS	56
SDL	26
KDH	17
SNS	12
MKDH-ESWO	12
Nezařazení	4
Celkem	127

kce v zákonodárném sboru, členství v poslaneckém klubu a strana, za kterou byl dotyčný zvolen. Do budoucna plánuje tým pro období od roku 1993 doplnění o údaj o přítomnosti na za-

sedání, počet podaných pozměňovacích návrhů a počet jmenovitých hlasování.

Zdroje pro databázi nacházíme na několika místech. Významným pramenem je Parlamentní archiv a Parlamentní knihovna, archiv Ústavu pro soudobé dějiny a Státní oblastní a okresní archivy. V současnosti není zejména z období federace informace kompletní, ale průběžně se doplňuje. Dalším plánem je tvorba databáze zvolených členů krajských zastupitelstev, která by byla součástí stávající databáze, a umožnila by tak v souboru volených zastupitelů sledovat kariérní vztahy.

Publikované výsledky

Výsledky prvních třech etap výzkumu tým publikoval zejména v Pracovním textu Sociologického ústavu AV ČR „Poslanci prvního českého parlamentu (1992-96)“, v kapitole „Czech and Slovak Political and Parliamentary Elites“ knihy Postcommunist Elites and Democracy in Eastern Europe, v bulletinu Data & Fakta: „Poslanci Parlamentu ČR – deskripce podle základních demografických znaků“ a připravena je publikace ve sborníku „New Czech Political Elite“, který právě vydává Boloňská univerzita.

Data výzkumů jsou obsažena také v mnoha příspěvcích, které členové týmu prezentovali na českých i mezinárodních zahraničních konferencích, zejména pak „Par-

Tabulka 2. Druhá etapa šetření (1998). Tabulka 3. Třetí etapa šetření (1998).

Respondenti v PSP ČR podle poslaneckých klubů.

Poslanecký klub	Počet rozhovorů	Počet poslanců
ONAH	6	6
LB	22	23
ČSSD	19	22
KDU-ČSL	20	24
KSČM	8	10
ODA	11	16
ODS	45	72
ČMUS	8	15
SPR-RSČ	1	5
nezařazení	6	7
Celkem	146	200

Respondenti v PSP ČR podle poslaneckých klubů.

Poslanecký klub	Počet rozhovorů	Počet poslanců
ODS	36	38
US	24	29
ODA	6	12
KDU-ČSL	15	19
ČSSD	55	58
KSČM	21	22
SPR-RSČ	0	18
Nezařazení	4	4
Celkem	161	200

Tabulka 4. Čtvrtá etapa šetření (2000).

a) Respondenti v PSP ČR podle poslaneckých klubů.

Poslanecký klub	Počet rozhovorů	Počet poslanců
ODS	56	63
US	17	18
KDU-ČSL	18	20
ČSSD	65	74
KSČM	22	24
nezařazení	1	1
Celkem	179	200

b) Respondenti v Senátu PČR podle poslaneckých klubů.

Senátní klub	Počet rozhovorů	Počet senátorů
ODS	24	24
US-ODA	11	11
KDU-ČSL	16	17
ČSSD	16	23
nezařazení	6	6
Celkem	73	81

Poznámky:

1) Grant „The Party System and Parliament in the Election Year 1992“, Research Support Scheme The Central European University, 1.9. 1992 - 31.8. 1994. Šetření provedeno ve spolupráci s Prof. Keesem Niemölerem z Center for Electoral Studies, Department of Statistics and Methodology PSCW University of Amsterdam.

2) Projekt GA ČR č. 403/96/0388 ve spolupráci s East Carolina University v Greenville a Karlovou Univerzitou.

liament as a Place of Interest Representation and Political Integration“, IPSA kongres, Quebec 2000, „Konstituování české politické elity“, „Role výborů v PSP ČR (1993-1999)“ a „Parlament jako místo reprezentace zájmů a politické integrace“, 1. kongres ČSPV, Brno 2000, „Vztah poslanců k voličům“, FIFUK a SZPV, Bratislava 2000, „Nové politické elity“, FF UK, Praha 2000. Na podzim 1998 uspořádal řešitelský tým seminář v prostorách PSP ČR „Vybrané problémy související se vstupem ČR do EU očima poslanců“, kterého se zúčastnili jak poslanci a senátoři, tak i širší odborná veřejnost.

Upozornění: Přístup k datům z dotazníkových šetření i do databáze poslanců a senátorů je z důvodů ochrany osobních údajů omezen. K dispozici jsou hotové analýzy týmu. V případě zájmu kontaktujte Adélu Seidlovou (seidlova@soc.cas.cz).

3) Projekt financoval Sociologický ústav AV ČR.

4) Projekt GA ČR č. 407/00/0747 „Poslanci a senátoři Parlamentu ČR v jeho třetím funkčním období“ a aplikační grant GA AV ČR č. S7028003 „Informační a dokumentační středisko o parlamentech střední Evropy“.

5) Senát Parlamentu České republiky byl ustaven až po podzimních volbách v roce 1996. V roce 2000 tedy měli senátoři jistou zkušenost s výkonem své funkce a Senát byl již dostatečně etablován pro to, aby byly výsledky prvního výzkumu relevantní.

Literatura:

Brokl, L.; Mansfeldová, Z.; 1998. „Czech and Slovak Political and Parliamentary Elites and Democracy in Eastern Europe“. In: *Postcommunist Elites and Democracy in Eastern Europe*. Eds: J. Higley, J. Paluski, W. Weselowski. New York: Macmillan Press.

Brokl, L.; Mansfeldová, Z.; Kroupa, A. 1998. „*Poslanci prvního českého parlamentu (1992-1996)*“. Working papers SoÚ AV ČR.

Seidlová, A. 1998. „*Poslanci Parlamentu České republiky - deskripce poslanců podle základních identifikačních znaků*“. Data & Fakta, Praha: SoÚ AV ČR.

Seidlová, A.; Vyšín, M. 2001. „*New Czech Political Elite*“. Bologna: Bologna University. (forthcoming).

Přehled výzkumů sociální struktury a mobility v ČR

Milan Tuček

vedoucí týmu Transformace sociální struktury,
Sociologický ústav AV ČR

Tradici velkých sociologických šetření sociální struktury v bývalém Československu založil v roce 1967 Pavel Machonin se svým týmem, který jako první v tehdejší bloku komunistických zemí uskutečnil rozsáhlý výzkum zahrnující základní tematické okruhy související se sociálním postavením jednotlivce a jeho domácností v systému společenských nerovností. Na tento výzkum v té či oné míře navázaly všechny následující výzkumy, které byly uskutečněny v roce 1978, 1984, 1993 a 1999. Pouze ze šetření z roku 1967 se nezachoval datový soubor. Všechna pozdější šetření byla úspěšně převedena do použitelné elektronické podoby a jsou dostupná v Sociologickém datovém archivu SoÚ AV ČR.

Obsah a parametry jednotlivých šetření

Všechny uvedené výzkumy měly společné základní tematické okruhy. Na úrovni dotazované osoby šlo především o zachycení vzdělanosti a socioprofesionální mobility vesměs s podrobnějším, resp. komplexnějším zjišťováním sociálního postavení v době šetření. To znamená, že kromě

socioprofesionálních charakteristik byl zjišťován osobní příjem (včetně jeho podrobnější struktury) a aktivity mimopracovního času. Na úrovni domácnosti bylo zjišťováno její demografické a sociální složení, celkový příjem, vybavenost domácnosti, předměty dlouhodobé spotřeby a bytová situace. Údaje o domácnosti sloužily jednak jako doplňková informace zachycující nejbližší okolí (prostředí) dotázané osoby, jednak vytvářely samonosnou informaci o struktuře a stratifikaci domácností. Každý z výzkumů měl mimo těchto společných věcí určitá specifika, která jsou ve stručnosti uvedena v přehledových tabulkách (viz Tabulku 2 a 3). Tato specifika se týkala jak oblasti zjišťující sociální postavení a socioprofesionální mobilitu (např. různé časování mobilní dráhy, rozsah zjišťovaných údajů), tak i ostatních tematických okruhů.

Pochopitelně v sedmdesátých a osmdesátých letech byla teoretická východiska daných výzkumů výrazně ovlivněna tehdejšími ideologickými koncepty. Ty se sice do jisté míry dotkly metodiky vlastního zjišťování, avšak ne natolik, aby data nebylo možno využít i v současnosti, a to jak k analýzám struktury společnosti v minulosti, tak ke komparativním úlohám.

Za povšimnutí stojí, že všechna šetření s výjimkou posledního byla realizována v přímé součinnosti s Federálním, resp. s Českým statistickým úřadem většinou v návaznosti na příjmové mikrocenzury nebo s využitím vyšetřených souborů příjmových mikrocenzur jako opory výběru. Také pro všechna tato šetření statistický úřad zajišťoval realizaci výzkumu (výběr, tazatelskou síť, vlastní organizaci sběru dat, kontrolu dat a jejich pořízení).

Tabulka 1. Přehled velkých stratifikačních šetření - základní informace.

Rok šetření	Vedoucí a hlavní řešitelé	Hlavní řešitelé na Slov.	Opora výběru	Šetřená populace	Velikost vyšetř. souboru	Šetření postojů	Velikost souboru	Dotazník pro podniky ²⁾	Mezinár. výzkum
1967	Machonin	Roško	Mikrocensus 66 (1% výběr domácností)	dospělí muži	13121 ČSR ¹⁾	ano, souběžně s velkým šetřením, stejná cílová populace, stejná opora výběru, stejný tým	1431 ČSR	ne	ne
1978	Matějovský, Charvát	Roško	Mikrocensus 77, soub. jednotlivců	věk 15- 70	17432 ČSSR ¹⁾	ne		ano	ne
1984	Linhart, Vodáková, Tuček	Roško	Mikrocensus 83, soub. jednotlivců	věk 15 a více	18996 ČSSR ¹⁾	ano, souběžně s velkým šetřením, stejná cílová populace, stejná opora výběru, stejný tým	3671 ČSSR	ano	ne
1993	Treiman, Selený, Matějí, Machonin, Tuček	Bunčák	Mikrocensus 92 v ČR (0.5% domáci); volební seznamy v SR	věk 20- 69	4736 ČR, 4876 SR	ano, návazně na velké šetření, stejná cílová populace, výběr náhodnou procházkou, pouze národní výzkum, Machonin, Tuček	1902 ČR; 1223 SR	ne	Polsko, Rusko, Maďarsko, Bulharsko
1999	Tuček, Machonin, Kuchař	výzkum pouze v ČR	Registr bytů - 500 sčítacích obvodů, 16 adr.	věk 18- 69	4744	ano, součást dotazníku velkého šetření	4744	ne	ne

Poznámky: 1) Zastoupení dotázaných z českých zemí a Slovenska v poměru počtu obyvatelstva. 2) Dotazník obsahoval základní informace o podniku či organizaci, ve které pracovala dotázaná osoba, dále pak údaje o jejím pracovním zařazení, splnění kvalifikačních předpokladů, údaje o odpracované době, nemocnosti v průběhu roku apod. Podniky byly zavázány dotazník vyplnit příslušnou vyhláškou o statistických zjišťováních na daný rok podobně, jako byly zavázány poskytnout údaj o příjmech šetřených osob.

V šetření v roce 1999 ČSÚ provedl pouze náhodný výběr adres z registru bytů.

Součinnost s FSÚ, resp. s ČSÚ zajišťovala mimo jiné, že v letech 1978, 1984 byly příjmy dotázaného zjišťování tehdejší metodikou příjmového mikrocenzu, tj. pracovní příjmy byly zjišťovány dotazem u zaměstnavatele.

Pro práci s datovými soubory, konkrétně pro proceduru vážení je ještě podstatné, že pro výzkumy v roce 1978 a 1984 byly vybírány jmenovitě dotazované osoby ze souboru osob vyšetřených v příslušných příjmových mikrocenczech (náhodný výběr ze seznamu všech členů vyšetřených domácností v příslušném věkovém vymezení), kdežto v roce 1993 a 1999 byly náhodně vybrány adresy bytů. To znamená, že dotázaná osoba byla určena tazatelem teprve při návštěvě bytu (náhodný výběr). Vyšetřené soubory jednotlivců jsou tak z pohledu celku populace v daném věku reprezentativní pouze po převážení na velikost šetřené domácnosti. Vedle toho každý ze souborů vyžaduje určité převážení vzhledem k posunům obvyklým pro výběrová šetření tohoto typu (vyšší zastoupení žen, starších ročníků, důchodců, osob s vyšším vzděláním atd.).

Šetření Deset let společenské transformace

Ještě několik upřesnění k poslednímu výzkumu z roku 1999. Šetření bylo součástí projektu Deset let společenské transformace v České a Slovenské republice (finanční podpora GAČR, grant č. 403/98/0170). Cílem projektu bylo objasnit úlohu jednotlivce jako aktivního či pasivního aktéra transformačních změn. To znamená, že kromě popisu mobilitního pohybu v obvyklých dimenzích (změny profese, postavení v řízení, zaměstnaneckého statusu, odvětví, podniku apod.) a řezech (třídní profesio-

nální kategorie, multidimenzionální status, intra- i intergenerační mobilita), byl kladen důraz i na zjištění individuálních příčin mobility, resp. stability, zejména pak na její vzdělanostní a jiné kulturně civilizační parametry, včetně charakteru práce a životního stylu. Zvláštní pozornost byla věnována i obecnějším životním strategiím a hodnotovým orientacím. V rovině domácnosti šlo především o zachycení změn v životní úrovni a životním stylu, a to jak v objektivním, tak subjektivním (vnímaném) rozměru. Při mapování objektivních skutečností výzkum z komparativních důvodů navazuje na metodiku stratifikačních šetření z roku 1993 a 1984.

Šetření připravil řešitelský tým ve složení M. Tuček, P. Machonin, L. Gatnar, P. Kuchař, J. Duffková, P. Šťastnová a V. Benešová. Terénní výzkum proběhl v posledním čtvrtletí roku 1999 a jeho realizaci zajišťoval řešitelský tým a ekonomické složky SoÚ AV s pomocí *ad hoc* sestavené tazatelské sítě z následujících výzkumných institucí: IVVM, UNIVERSITAS, MEDIAN, AMAZIE.

Tabulka 2. Přehledová tabulka zjišťování sociálního postavení.

Rok	Sociální postavení dotázané osoby	Zachycení sociálního a profesního postavení	Specifická témata z oblasti sociálního postavení
1967	první, v letech 29, 37, 43, 46, 52, 60, současné	odvětví, soc. postavení, složitost práce	
1978	první, v letech 46, 52, 60, 67, 72 a současné	sociální postavení, charakter práce, řídicí funkce, odvětví	Sociální postavení všech dětí dotázané osoby
1984	celá životní dráha	sociální postavení, upravená Jednotná klasifikace zaměstnání	Podrobný popis obsahu a charakteru práce, místa pracoviště
1993	celá životní dráha	sociální postavení, odvětví, typ podniku, podnikání, počet podřízených, ISCO88	Dlouhá mobilita (prarodiče), životní dráha rodičů, 14 let dotázané osobě a v letech 47, 52, 67, 73, 88
1999	první, v letech 68, 78, 88, od 89 celá životní dráha	sociální postavení, odvětví, typ podniku, podnikání, počet podřízených, ISCO88	Sebezařazení, hodnocení změny sociálního postavení

Tabulka 3. Přehledová tabulka specifických témat.

Rok	Témata
1978	Podrobné místo bydliště (identifikace části obce) v letech, kdy bylo zjišťováno sociální postavení, identifikace druhého bydlení, podrobné politické a veřejné aktivity
1984	Podrobný přehled demografických událostí ve výchozí rodině, znalosti typu plavání, lyžování, ..., malování bytu, pečení koláče..., domácí povinnosti, domácí ekonomika (samozásobitelství...), spojitá prostorová mobilita, podrobné zdravotní situace dotázaného, životní návyky (kouření...), zdravotní stav členů domácnosti
1993	Porovnání předpokladů úspěchu před a po roce 1989, majetková situace tří generací v historických periodách před 1947 a po 1947, úplná prostorová mobilita dotázaného, volnočasové aktivity rodičů, politická aktivita dotázaného a jeho rodičů, národnostní kořeny do minulosti, zhodnocení sociálního kapitálu před a po roce 1989
1999	Rekvalifikace, doplňkové kurzy v posledních deseti letech, podrobná zjišťování podnikatelských aktivit, podrobné zjišťování průběhu nezaměstnanosti, hodnocení životní úrovně, strukturované sebezařazení včetně porovnání s rokem 1989

Analogický výzkum byl naplánován i pro Slovenskou republiku. V předloženém projektu bylo původně uvažováno financování z prostředků grantu GAČR, avšak při schvalování došlo ke snížení požadovaných prostředků na realizaci výzkumu o jednu třetinu. Kolegové ze Slovenska získali grantovou podporu o rok později, ale situace se zkomplikovala úmrtím řešitelky projektu Valentíny Harmadové.

Publikace:

Machonin, P. a kol. 1969. „Československá společnost“. Bratislava: Epoque.

Machonin, P.; Tuček, M. a kol. 1996. „Česká společnost v transformaci“. Praha: SLON.

Tuček, M. 1996. „Zpráva o vývoji sociální struktury české a slovenské společnosti 1945-1993“. Praha: Working Papers SoÚ.

Večerník, J., Matějů, P. a kol. 1999. „Zpráva o vývoji české společnosti 1989-1998“. Praha: Academia.

Data a Fakta č. 1-10 / 2000 (internetové stránky SoÚ AV ČR).

Machonin, P.; Gatnar, L.; Tuček, M. 2000. „Vývoj sociální struktury v české společnosti 1988-1999“. Praha: Working Papers SoÚ.

Výzkumy typu *General Social Survey* v Evropě: **ALLBUS, Německo**

Petr Soukup

Sociologický ústav AV ČR

*Posledním výzkumným projektem obdobným americkému GSS (General Social Survey - Obecné sociální šetření), kterému věnujeme letos na stránkách SDA Info pozornost, je německý výzkum **Allgemeine Bevölkerungsumfrage der Sozialwissenschaften** (dále jen ALLBUS).*

Obecné informace o šetření ALLBUS

Tento projekt byl zahájen v roce 1980 a od tohoto roku je šetření prováděno každé dva roky.¹ Základní cíl výzkumu ALLBUS je totožný s cíli obdobných zahraničních výzkumů - tj. dlouhodobé sledování postojů, chování a sociální stratifikace společnosti. Poslední šetření bylo provedeno v roce 1998. V současnosti je dostupný datový soubor za všechna dosud provedená šetření, tj. z let 1980-1998.

Výzkum ALLBUS je společným projektem dvou německých organizací, které zajišťují infrastrukturu sociálního výzkumu², **ZUMA - Zentrum für Umfragen, Methoden und Analysen** (Centrum pro metodologii šetření a analýzy) v Mannheimu a **ZA - Zentralarchiv für Empirische Sozialforschung** (Centrální archiv pro sociální výzkum) v Kolíně nad Rýnem. Pro účely projektu byla sestavena též Rada pro ALLBUS, která sdružuje i odborníky stojící mimo tyto instituce.

Oddělení pro ALLBUS v ZUMA je odpovědné za výzkumný program a za design výzkumu. V úzké spolupráci s Radou pro ALLBUS připravuje dotazník a najímá soukromé výzkumné instituce pro sběr dat. Pracovníci Centrálního archivu ZA připravují dokumentaci, spojují data z jednotlivých vln výzkumu, archivují a distribuují data. Do roku 1986 byl ALLBUS finančně podporován Německou vědeckou radou pro výzkum (*Deutsche Forschungsgemeinschaft*). Nyní projekt financuje ZUMA z prostředků získaných od Federálního ministerstva pro vzdělání a výzkum (*Bundesministerium für Bildung und Forschung*).

Cíle projektu

Hlavní cíle organizace šetření jsou:

- Popis a analýza postojů, chování a sociální struktury německé společnosti včetně longitudinální analýzy. Výzkum ALLBUS je zdrojem časových řad množství sociálních ukazatelů pro německou společnost.
- Srovnání měření s dalšími výzkumy v Německu. ALLBUS obsahuje řadu otázek z jiných šetření.
- Mezinárodní komparace. ALLBUS obsahuje řadu otázek srovnatelných s americkým **General Social Survey** a s polským šetřením **PGSS (Polskie Generalne Sondazje Społeczne)** a součástí výzkumu, s výjimkou roku 1998, jsou moduly **ISSP** (Mezinárodní program sociálního výzkumu).

Struktura a obsah šetření

V každé vlně šetření je řešeno jedno nebo dvě hlavní témata (např. postoje k sociálním nerovnostem, účast v politice aj.), kterému se výzkum věnuje ve větším rozsahu. Nadto jsou dotazovány též další sociální indikátory a krátké baterie otázek zaměřené na další témata (např. postoje k cizincům, znalost škod na životním prostředí), moduly otázek zmíněného mezinárodního výzkumu ISSP a detailní demografické informace. Přehled témat obsahuje tabulka na následující straně.

Hlavní téma se opakuje, a to zhruba po deseti letech. Jednotlivé indikátory a krátké baterie otázek jsou dotazovány opakovaně každé dva nebo čtyři roky. Demografické informace a základní sociální indikátory jsou dotazovány v každé vlně výzkumu, tj. každé dva roky. Další jsou opakovány po čtyřech letech.

Permanentně jsou sledovány následující ukazatele:

- sociodemografické charakteristiky - pohlaví, věk, složení domácnosti, vzdělání, profese respondenta, jeho partnera (partnerky) a rodičů,
- příjem respondenta a domácnosti, složení domácnosti, právní poměr k domu/bytu, v němž žije,
- sebezařazení respondenta na levoprávní škále politických postojů, zájem o politiku, členství v politických stranách a spolicích,
- sebezařazení ve společenské třídě struktury,
- postoj k náboženství, frekvence praktikování,
- materialistická/postmaterialistická orientace (dle položek R. Ingleharta).

Sběr dat a práce s nimi

K provedení výzkumu je používáno osobního dotazování. Respondenty jsou dospělé osoby ve věku 18 a více let. Do roku 1990 bylo vybíráno 3000 respondentů, v roce 1991 bylo vybráno 1500 respondentů na území bývalé SRN a 1500 respondentů na území bývalé NDR. Od roku 1992 je vybíráno 2400 osob na území bývalé SRN a 1000 osob na území bývalé NDR.

Výběr a vážení

V letech 1994, 1996 a 2000 byl použit prostý náhodný výběr jednotlivců. V letech 1980-1992 a v roce 1998 byla náhodně vybírána domácnost. V tomto případě byla různá pravděpodobnost vybrání jednotlivců v různých velikých domácnostech. Některé vzorky sebrané na území bývalé DDR byly záměrně nadhodnoceny. Pro odstranění odchýlení od cílové populace na základě takto získaných dat je tedy nutné data převážít.

Přístup k datům

Data jsou veřejně přístupná téměř okamžitě po editaci a vytvoření příslušné dokumentace, tj. zpravidla již v témže roce, kdy jsou sebrána. Datový soubor a další související materiály distribuuje Centrální archiv ZA. Internetový server archivu poskytuje možnost elektronického objednání. K dispozici je CD ROM, který obsahuje data a dokumentaci pro celé longitudiální šetření, nebo lze tyto materiály získat k jednotlivým vlnám samostatně. Vedle dat jsou poskytovány dotazníky, codebooky, technické zprávy o použitých metodách a publikace založené na výzkumu.

V současné době je distribuován CD ROM s daty a dokumentací z let 1980-1998. Za poskytnutí materiálů je vyžadována přiměřená úhrada, která se u některých produktů liší pro zájemce z různých druhů organizací. Pro vědecké účely a výuku je možné získat bezplatně data z let 1994 a 1996.

Bibliografie ALLBUS

Bibliografie ALLBUS poskytuje seznam publikací vzniklých na základě šetření. V roce 1999 byla publikována již popatnácté a obsahuje 670 publikací. Bibliografie je zveřejněna na internetovém serveru ZUMA. Kromě základních bibliografických informací obsahuje i abstrakty. Informace existuje pouze v německé verzi.

Poznámky:

1 Výjimečné je v tomto ohledu šetření provedené v roce 1991, které bylo poprvé zaměřené na celé území Německa.

2 Oba instituty operují v rámci GESIS - *Gesellschaft sozialwissenschaftlicher Infrastruktureinrichtungen* (Asociace institucí infrastruktury sociálního výzkumu, Německo).

Použité zdroje:

Terwey, M. 2000. „Der neue kumulierte ALLBUS 1980- 98“. ZA-Information 46: 143-153.

Internet ZUMA: <http://www.zuma-mannheim.de/data/en/allbus>

Internet ZA: <http://www.za.uni-koeln.de/data/en/allbus>

Tabulka. Témata šetření ALLBUS.

Rok šetření	Základní témata	Doplňková témata
1980	Politika a autorita Síť přátel	Důležitost jednotlivých oblastí života Názory na rodinu a manželství Vzdělanostní cíle
1982	Náboženství a pohled na svět	Názory na roli ženy a na potrat Hodnocení vlastní situace a situace státu
1984	Společenská nerovnost a sociální stát	Důvěra v demokratické instituce Znalost znečištění životního prostředí Postoje k pracovníkům ze zahraničí
1986	Vzdělání a jiné společenské dovednosti	Důležitost jednotlivých oblastí života Hodnocení vlastní situace a situace státu Volební chování Modul ISSP - Sociální sítě
1988	Postoje k politickému systému a účasti na politice	Postoje k pracovníkům ze zahraničí Názory na rodinu a manželství Problematika AIDS Rozdělení práce v domácnosti Modul ISSP - Rodina
1990	Sankce a deviantní chování Politika a autorita, přátelství	Důležitost jednotlivých oblastí života Postoje k pracovníkům ze zahraničí Strach ze zločinu, pocit anomie Modul ISSP - Role vlády II
1991	Rodina, profese, nerovnost, politika, názory na sjednocení Německa	Modul ISSP - Náboženství
1992	Náboženství a pohled na svět Názory na sjednocení Německa	Postoje k imigraci Spokojenost s politikou Znalost znečištění životního prostředí
1994	Společenská nerovnost a sociální stát	Postoje k pracovníkům ze zahraničí Hodnocení vlastní situace a situace státu Názory na sjednocení Německa Modul ISSP - Rodina
1996	Postoje k jiným etnikům v Německu	Názory na rodinu a manželství Vzdělanostní cíle Názory na roli ženy a na potrat Modul ISSP - Role vlády III
1998	Postoje k politickému systému a účast na politice Média a životní styl	Společenská nerovnost Strach ze ztráty zaměstnání Názory na sjednocení

Kontakty:

ZUMA - Zentrum für Umfragen, Methoden und Analysen, ALLBUS Department, Postfach 12 21 55, 68072 Mannheim. Tel: +49 (0) 621 12 46-274.

<http://www.zuma-mannheim.de/data/allbus>

ZA - Zentralarchiv für Empirische Sozialforschung,

Dr. Michael Terwey, Bachemer Str. 40, 50931 Köln
E-mail: terwey@za.uni-koeln.de

<http://www.za.uni-koeln.de/data/allbus>

Sociologické texty Sociologického ústavu AV ČR

Martin Lux:

The Housing Policy Changes and Housing Expenditures in the Czech Republic.

Sociologické texty 01/2000. Praha: SoÚ AV ČR.

58 stran; v anglickém jazyce.

Sociologický text „*The Housing Policy Changes and Housing Expenditures in the Czech Republic*“ je upraveným výtažkem z rozsáhlé studie „Výdaje na bydlení, sociální bydlení a napětí na trhu s bydlením (Mezinárodní komparace a polistopadový vývoj v ČR)“ vydané Hlávkovou nadací na začátku tohoto roku. Oba texty se snaží kritickým způsobem zachytit základní změny

Sociologické texty - Sociological Papers je nová edice Sociologického ústavu AV ČR, která navazuje na předchozí Pracovní texty SoÚ AV ČR a je zaměřena na výsledky projektů řešených výzkumnými týmy nebo jednotlivými pracovníky ústavu. Jednotlivá čísla vycházejí v českém nebo anglickém jazyce.

v oblasti nájemního a vlastnického bydlení během transformace v České republice. Vedle rozsáhlé statistické analýzy změn ve výdajích domácností na bydlení pro jednotlivé sociální kategorie domácností se studie soustředí na popis základních sociálních napětí na českém trhu s nájemním bydlením. Studie rovněž uvádí komparativní údaje dotýkající se výdajů na bydlení a regulace nájemného v členských zemích Evropské Unie.

Mezi užité datové zdroje patří především Statistika rodinných účtů, každoroční kvótní šetření vybraných českých domácností realizované Českým statistickým úřadem. Šetření je založeno na dlouhodobém a každodenním zaznamenávání příjmů a výdajů vybraných domácností. Vzhledem k tomu, že není zcela zajištěna reprezentativita výběru, byl základní soubor rodinných účtů z roku 1996 zvážen podle reprezentativního výzkumu Mikrocensus 1996. Pro účely srovnání vývoje v časové řadě bylo rovněž nutné uvést nevážené údaje Statistiku rodinných účtů z let 1994 a 1997. Mezi ostatní použité datové soubory patří výzkum Regionální diference v tržních cenách bydlení 1996-1997 provedený týmem lokální politiky Sociologického ústavu a stopující hlavní faktory diferenciace tržních nájmů v českém prostředí a národní reprezentativní výzkum Náboženství 1999 (ISSP) organizovaný týmem sociální stratifikace Sociologického ústavu, kam se podařilo zařadit baterii otázek dotýkající se postojů českých občanů k černému trhu s bydlením. Pro mezinárodní srovnání jsou užity datové zdroje statistického úřadu EUROSTAT, CECODHASU (evropská organizace sociálního bydlení), údaje národních statistických úřadů Holandska, Velké Británie a Francie a údaje *Metropolitan Research Institutu* v Budapešti, který se zabývá výzkumem bydlení v zemích střední a východní Evropy aj.

Úvodní část studie tvoří stručný popis základních rysů bytové politiky před rokem 1989 a nejdůležitějších změn patrných na trhu s bydlením během poslední dekády ekonomické a společenské transformace. V první kapitole pak následuje rozsáhlá statistická analýza výdajů na bydlení českých domácností ukazující na rostoucí nerovnosti mezi domácnostmi s ekonomicky aktivním příjmem a domácnostmi penzistů. Další kapitola dále rozvíjí tematiku nerovného přístupu k bydlení v ČR udržovaného v zásadě nezměněným přístupem odpovědných státních institucí i politiků k oblasti nájemního bydlení. Pokračující plošná regulace nájemného, neexistence tzv. sociálního nájemního sektoru, neexistence adresných nepřímých nástrojů bytové politiky jako např. příspěvek na bydlení vede podle autora k prohlubování sociálních nerovností a napětí, zvláště pak mezi domácnostmi žijícími v nájemních bytech, ve kterých je výše nájmu regulována státem, a domácnostmi odkázanými na tržní nájemní bydlení nebo nebydlícími domácnostmi. Zatímco domácnosti užívající byt s regulovaným nájemným požívají rozsáhlé zákonné ochrany blízké se fakticky stavu kvazivlastnickému, domácnosti nucené žít v tržním nájemním sektoru nemohou využít ani zlomku této ochrany a nemohou ani počítat s případnou adresnou podporou státu. Nová nájemní výstavba není téměř žádná, stávající obecní bytový fond, který by měl sloužit potřebným domácnostem, je fakticky uzavřen všem novým žadatelům, jelikož uvolnění bytu je z důvodu regulace nájemného i rozsáhlého černého trhu s bydlením spíše ojedinelou záležitostí. Studie podává statistický důkaz pro tvrzení, že podíl nízkopříjmových domácností na celkovém počtu českých domácností žijících v regulovaných nájemních bytech vlastněných obcemi není významně vyšší nežli v ostatních typech bydlení (vlastnické, družstevní aj.). Na základě výpočtu koeficientu podhodnocenosti studie dokonce ukazuje na skutečnost, že se stávající situace plošně regulace nájemného profitují zejména příjmově nejsilnější domácnosti. Rozdíl mezi úrovní tržních a regulovaných cen bydlení, mířenost státních podpor i obecný celkový systém bytové politiky v ČR je zcela nesrovnatelný se situací v zemích EU. Autor proto v závěru nabízí seznam nezbytných opatření bytové politiky, které by současnou situaci přiblížili nájemní bytové politice zemí EU.

Tyto a další práce z edicí Sociologické texty a Pracovní texty Sociologického ústavu AV ČR lze objednat na adrese:

**Redakce Sociologického časopisu,
Sociologický ústav AV ČR, Jilská 1, Praha 1, 110 00
TELEFON: (02) 2222 1761
FAX: (02) 2222 0143
E-MAIL: prodej@soc.cas.cz
Internet: <http://archiv.soc.cas.cz/czech/wp-cz.htm>**

Klára Vlachová:

Stranická identifikace v České republice.

Sociologické texty 05/2000. Praha: SoÚ AV ČR.
33 stran; v českém jazyce.

Které faktory ovlivňují volební chování? Je to sociální zázemí voliče (sociální třída, náboženství, národnost nebo věk) nebo jeho hodnoty a preference politických témat a cílů (snížení nebo zvýšení daní atd.) či spíše sociální psychologie (identifikace s jednou stranou, nepřátelství k jiné straně atd.)? Tyto a mnohé jiné otázky si klade výzkum volebního chování v moderních demokraciích.

Studie o stranické identifikaci přibližuje tři základní modely volebního chování – model sociologický, ekonomický a sociálně-psychologický. Podrobněji popisuje poznatky a východiska modelu sociálně-psychologického (neboli modelu stranické identifikace) od jeho počátků, kdy byl aplikován při výzkumu volebního chování ve Spojených státech a známý také pod názvem Michiganský model volebního chování, až po jeho pozdější aplikaci a modifikaci při zkoumání volebního chování v mnohostranických systémech země kontinentální Evropy.

Studie dále rekapituluje dosavadní poznatky o volebním chování v České republice v devadesátých letech a důvody, které vedou k aplikaci modelu stranické identifikace na analýzu volebního chování u nás. Mezi tyto důvody patří zejména poměrně velká setrvačnost volebního chování (více jak polovina voličů dává ve dvojích po sobě následujících volbách hlas stejné straně) a pro volební chování je velmi významná voličova subjektivní politická orientace na škále levice-pravice (je významnější než hodnotová politická orientace), která je s největší pravděpodobností odvozena od volené strany. Oba tyto důvody naznačují, že mezi voliči a stranami je určitý ne zcela racionální, ale spíše sociálně-psychologický vztah.

Největší prostor je ve studii věnován testování stranické identifikace a jejího vlivu na volební chování v ČR v 90. letech. Analýza byla provedena na datech z výzkumů ISSP 1996 a 1999. Byly zkoumány pozitivní vazby k voleným stranám (stranická loajalita a identifikace) a negativní vazby k jiným stranám (mezistranické nepřátelství). V případě pozitivních vazeb byl zkoumán jejich směr (ke kterým stranám) a síla (jak silně jsou voliči identifikováni s volenou stranou). Analýzami dosud dostupných dat se zatím nepodařilo prokázat, zda stranická identifikace a případně síla vztahu k volené straně mají významný vliv na další volební chování. Důvodem bylo, že i po půl roce od uskutečněných voleb do Poslanecké sněmovny uváděla většina dotazovaných, že by volili stejnou stranu jako v posledních volbách. V případě negativních vazeb byl zkoumán pouze jejich směr – dotazovaní uvedli stranu, kterou by nikdy nevolili. Analýzy ukázaly, že toto nepřátelství k určité straně významně ovlivňuje volbu jiné konkrétní strany. Kromě toho ukázaly, že se mezistranické nepřátelství a jeho vztah s volbou s postupem času více strukturuje. Zatímco v roce 1996 bylo možné prokázat pouze vztah mezi nepřátelstvím k určité straně a volbou jiné konkrétní strany, v roce 1999 již ve spojení se subjektivní sociální třídou a subjektivní politickou orientací vedlo k diferencovaným preferencím pro různé strany. Konkrétně: v roce 1996 bylo volební chování formováno nepřátelstvím ke KSČM, SPR-RSČ a ODS a v roce 1999 k těmto stranám přibyla US. Mezi nepřátelskými stranami chyběly ODA a KDU-ČSL. Nepřítomnost nepřátelství voličů k těmto stranám je zřejmě důvodem, proč jsou tyto strany subjekty taktické volby, která je běžným prvkem volebního chování voličů, kteří se účastní druhého kola voleb do Senátu Parlamentu ČR.

Výsledky aplikace moderního kontinentálního modelu stranické identifikace ukázaly, že je pro politickou realitu České republiky užitečný. Volební chování v České republice není založeno pouze na sociální bázi (strany nejsou pouze reprezentanty zájmů sociálních skupin), ale také sociálně-psychologicky, což je skutečnost, která stojí za hlubší prozkoumání. Ukazuje se však, že pro další testování stranické identifikace a jejího vlivu na volbu stran by byly vhodnější, narozdíl od dosavadních jednorázových výzkumů, dobře načasované panelové studie prováděné v několika vlnách.

SPPS Sdružení pro podporu sociologie

Martin Pěvrátel
místopředseda SPSS

Cílem Sdružení pro podporu sociologie (SPSS) je podpora české sociologie jako takové a její užší napojení na světovou akademickou obec. Cesty k naplnění těchto cílů vidíme v širším a efektivnějším využívání Internetu, v intenzivnější překladové a publikační činnosti a v častějších kontaktech mezi českými a zahraničními sociology. Většina aktivit sdružení je v současné době realizována za pomoci Internetu.

Sdružení pro podporu sociologie (SPSS) bylo založeno na přelomu let 1997 a 1998 pěti studenty (bakalářského, magisterského i doktorandského studia) Fakulty sociálních věd UK. V lednu 1998 bylo SPSS zaregistrováno jako občanské sdružení na Ministerstvu vnitra ČR. Sdružení je neziskovou institucí financovanou z grantů a darů. Rámcem činnosti SPSS je určen jeho stanovami.

Virtuální výuka

Mezi první projekty SPSS patřila příprava on-line kurzů z oblasti společenských věd, u jejichž zrodu jsme stáli společně s obecně prospěšnou společností Virtuální institut. První dva on-line kurzy měly premiéru v akademickém roce 1998/1999, od té doby se nabídka přednášek výrazně rozšířila. Informace o kurzech a podmínky pro zápis studentů naleznete na adrese Virtuálního institutu (<http://virtualni.institut.cz>).

Sociologický portál

V létě tohoto roku jsme výrazně rekonstruovali a rozšířili naše internetové stránky (adresa je na konci článku). Důvodem pro založení samostatného sociologického portálu byla neexistence kvalitního a aktuálního zdroje informací o této vědecké disciplíně. V současné době nabízíme několik podle našeho názoru užitečných služeb určených nejen akademické obci, ale také studentům škol různých stupňů a obecně všem těm, kdo mají o sociologii byť jen okrajový zájem.

Sociologické aktuality

V této sekci zveřejňujeme stručné aktuální zprávy týkající se dění v české sociologii, tzn. informace o konferencích, o nových titulech na knižním trhu, o vzniku nových sociologických fakult a kateder atd. Zároveň jsme ochotni zprostředkovat širší čtenářské obci informace o volných pracovních místech, a to jak ve státních (například Sociologický ústav AV), tak v soukromých vědeckých a výzkumných institucích. Na těchto stránkách rádi vystavíme také informace o vašich konkrétních projektech.

Sociologické odkazy

Podařilo se nám vybudovat zřejmě největší český sociologický rozcestník, který neustále rozšiřujeme o nové odkazy a kategorie. V současné době jsou odkazy rozděleny do následujících základních skupin: Školy, Institute, Publikace, Lidé, Zdroje dat, Výzkumné projekty, Sociologická Metodologie, Oborové sociologie, Software a Jiné rozcestníky. Některé skupiny obsahují řadu dalších podskupin. Vzhledem k tomu, že nemůžeme vědět o všem, rádi uvítáme vaše tipy na další zajímavé sociologické stránky, které do odkazového systému zařadíme. O zajímavosti našeho odkazového systému vypovídá i fakt, že jsme objevili internetovou stránku plnou našich „vykradených“ odkazů.

Knihovna studentských prací

Dlouhodobě připravujeme a provozujeme Knihovnu studentských prací, ve které publikujeme seminární, bakalářské a diplomové práce studentů z různých fakult v plném znění. Jde převážně o práce sociologické, nebráníme se nicméně rozšíření knihovny na další společenskovední obory. Přestože jde o časově velmi náročnou činnost (převedení jedné středně dlouhé práce do patřičného formátu trvá několik dní), přivítáme kvalitní práce od studentů humanitních věd. Jsme totiž přesvědčeni, že Internet je ideálním prostředkem pro publikování, které by jinak z finančních důvodů nebylo vůbec možné.

Názory, diskuse

Nedávno jsme na našich stránkách otevřeli novou sekci, která je určena a otevřena všem, kdo mají chuť komentovat dění v české sociologii a společenských vědách obecně. Jsme otevřeni všem příspěvkům, které budou relevantní a argumentované. Témata diskuzí nejsou pevně stanovena, chtěli bychom být místem, kde lze spontánně reagovat na vše, co vás ve společenských vědách trápí či naopak těší. Názory lze zasílat prostřednictvím e-mailu, zveřejníme je v nejkratší možné době. Záměrně jsme nezvolili formu chatu, který se nám nezdá pro naše účely vhodný.

Projekty

V nejbližší době uvedeme do provozu sekci věnovanou projektům, které by jinak těžko hledaly na Internetu vlastní prostor. První vlaštkou budou stránky studentů oboru Politická a ekonomická sociologie (PES) na FSV UK. Doufáme, že se nejedná o poslední podobný projekt a rádi vám pomůžeme v případě, že máte co nabídnout a hledáte volný prostor.

<http://www.spps.cz>

Kontaktní e-mail: prevratil@volny.cz

SDA SOCILOGICKÝ DATOVÝ ARCHIV SoÚ AV ČR

Sociologický datový archiv (SDA) je knihovna elektronických souborů primárních dat ze sociologických výzkumů.

Tel.: (02) 2222 0099, l. 231; fax: (02) 2222 1658; e-mail: archiv@soc.cas.cz

Internet: <http://archiv.soc.cas.cz/>

SDA Info - Informační bulletin Sociologického datového archivu vydává v rámci projektu Dobudování archivu sociologických dat Sociologický ústav Akademie věd České republiky. Bulletin vychází čtvrtletně a je distribuován zdarma. Číslo 4 druhého ročníku vyšlo v prosinci 2000 v nákladu 400 ks. Vydání bulletinu připravil tým projektu: Jindřich Krejčí (vedoucí), Lumír Gatnar, Lucie Chytráčková, Klára Plecítá, Adéla Seidlová, Petr Soukup a Vladislav Tytko. Korespondenci, prosím, pošlete na adresu: Sociologický ústav AV ČR, Sociologický datový archiv, Jiřská 1, Praha 1, 110 00, nebo na e-mail: archiv@soc.cas.cz. Sociologický datový archiv je pracovištěm Sociologického ústavu Akademie věd České republiky. Projekt Dobudování archivu sociologických dat sponzoruje Grantová agentura České republiky (grant č. 403/99/1128). ISSN 1212-995X